

3065 A

az
fogatudományi doktori pertekessé és
kereskedelmi jog köréből.

Elfogadom.

Debrecen 1923 XI. 29

Károlyffy

Moravjándok

Debrecen 1923. XI. 29. Moravjándok

A 2396

Beadja:

Fischer Rudolf Ferdinand.

Forrásmunkák:

1.) 1875. évi XXXVIII. t. c. —

2.) Dr. Neumann Fermin:

A kereskedelmi törvény magyarosata.

Budapest 1892.

3.) Dr. Szpathy István:

Kereskedelmi jog. —

Budapest 1876.

4.) Dr. Joseph Unger:

System des österreichischen allgemeinen
Privatrechts.

Leipzig 1864. -

5.) Puchta:

Pandekten. 9. Auflage

Leipzig 1863. -

— 0 —

És hártérségi jogigények,

különösen ezeknek elévülése a magyar kereskedelmi jogban.

A kereskedelmi jognak éppen mint magának a kereskedelemnek határozó, elételeme van: velocitas, elasticitas, és varietas. Ezek existenciák egymasmellettekben keletkeznek és fejlődnek a kereskedelemben, de es oly hamar le is tűnnek. Ugyanígy van ez a kereskedelmi jogban is. Jóllehet a már elismert, szerzett jogokra nézve stabilisheit a kereskedelmi tör-

venyben is a hosszú élvileni idő / 32 év /
van elfogadva, mindamellett a kivételek
oly számosak, hogy azok esetei fölének
magával az általános szabállyal. -

Steglehetősen nagy azonban a válto-
zatosság a rövid élvileni idő felintéskor
is. - ető karakteritén jogigényeknél szűkeges
am meg az is, hogy, mielőtt bírói kényszer
útján érvényesíthető kereseti jogga fejlőd-
hetne, a karóntzeg hiteles megállapítása
által konkrét formába öntessenek, mert kü-
lönben, a karakteritén kötelezettség és felelősség
merteke nem lenne megállapítható.

Uy értelemben fest különbséget Dr. Unger is
a „System der öst. allg. Privatrechts” című
művének 116.§-ában, ahol különbséget
fest se meg meg nem alakult s ép ezek
meg csak eventualis abstract jogok (im
Werden begriffenes, unfertiges) és már meg-
állapított, bírói kényszer útján is érvénye-

síthető" konkrét jogok között. -

Kereskedelmi törvényünkben a rövidebb elévülési idők társítva vannak felsorolva, amiből az következik, hogy minden olyan eset, amely a törvényben felsorolva nincsen, a hosszú, magánjogi elévülési idő" /32 év/ alá esik.

A kereskedelmi törvényben szabályozott rövid elévülési határidők alá eső jogigények közül az adás-vételi és szállítási ügyletekből keletkező vitás jogigények, valamint azok is, amelyek a megvett áruk átvétele, vagy átadása körüli késlekedés, avagy az áruk nem megfelelő minősége folytán mint kárterítési követelések támaszthatnak, ugyancsak a kikötött vételár leszállítására irányított keresetek és a kiadói ügyletekből származó kárterítési vitás jogigények általában 6 hó alatt évülnek el.

Eznek az elévülési időnek kezdő

pontja, és tartama a kereskedelmi törvény
349.§-ában így van meghatározva: „a ve-
vőnek a hiányokra alapított keresési joga,
az eladó ellen, az átvételtől számítando
6 hó alatt érvényes. Ezen érvényes határidő
eltelte előtt tehát a jogigények érvényesít-
hetők, természetesen azonban csak akkor, ha
már hitelesen megállapíthatóan konkrét alako-
nyertek. Itt kell megemlíteni azt a körülményt
hogy a kereskedelmi törvénynek a vételi ügy-
letekről szóló fejezetében csupán egy helyen
a 349.§-ban fellelhető az érvényes idő
és pedig a vevőnek a „hiányokra alapított”
keresési joga tekintetében.

Jóllehet a kereskedelmi törvény a
meg nem felelő áruval vonatkozólag csak
a rendelkezésre bocsátást említi meg, mint
a vevő köteleességét, mindazonáltal kétsé-
telen, hogy az átétel alkalmával, vagy
előbb felmerült hiányokat a legtöbb esetben
nemcsak jogában áll a vevőnek szakszerű

Bzeme utjan megállapítani, hanem mint
onus probandi "kötelessége is.

E szigorú felügyelet helyesnek is fogjuk találni,
ha átgondoljuk, hogy a "kárterítés", és hasonló jog-
isemeyeknél a "consensus hiányának, amennyire csak
lehetőséges pótolni és a megsértett interesse-
k, annak terjedelme szerint és a lehető biztonsággal
kell megállapítani.

A kereskedelmi törvény azon esetre,
ha az eladó az áru átadásával kesik, a
rövid plévideni határidőből kifejezetten nem
állapítja meg, csupán annyit mond, hogy,
ha az áru átadásával az eladó kesik, a
vevo" felzése szerint, vagy a szerződés teljesi-
tését, a kereskedelemből "predo" kar megkerítését
vagy a nem teljesítés helyett kárterítést követel-
het, vagy végre a szerződéstől egészen el-
állhat, mintha az meg sem történt volna.

A kereskedelmi törvény 354. §-a pedig a rendel-
kezést meg azzal toldja meg, hogy a szerződés
felek közül az, ki teljesítés helyett kárteri-

CSÁTHY FERENCZ ÉS TÁRSASÁGA

fest követelni, vagy a szerződéstől elállami
kiván, erről a másik felet azonnal er-
tesíteni s ennek, ha ezt az ügyet fer-
meszete megengedi, az utólagos teljesíté-
kellő időt engedni tartozik.

A most említett törvényi intézkedések
a dolog fermeszeténél fogva a hátrétek
és illetve a szerződéstől való elállást igény-
elő féllal szemben szigorúan magyarázandók.
Ez azon esetekben is, midőn pusztán az adas-
vételi ügylet teljesítése igényeltetik bírói köz-
szer útján, általában a szigorúbb törvény-
magyarázat ajánlando. Így például a szállítási
kötelezett árúknak közvetlenül való / in na-
tura / átadása csak az évigból szokásos utó-
teljesítési határidőn belül követelhető. Ha pe-
dig bizonyos faji vagy nembeli árú átadása
hagadtatik meg, ez esetben az ugyanevűt
vegrehajtási vétel is eszközölhető és pedig
akként, hogy a nem teljesítő eladó helyett
az utólagos teljesítési határidő elteltével

a vevő más eladóval bonyolítja le az üzletet
és a kérelemben maradt eladón a kére-
lemből eredő kár megtérítését követelheti.

A kérelemből eredő kár rend-
szerint az az árkülönbséget képezi, mely azon
ár között, amelyért a kérelmező eredeti eladó
a vevőnek az árut átadni tartozott volna és
azon ár között, mint különbséget többlet mu-
tathozik, amely azon a vevőnek az eredeti
eladó ~~sz~~ rincbjára az árut más eladótól meg-
venni kellett. E karösszeghez természetesen
hozza-számitandók még azok a készküldés
is, amelyek ep a nem teljesítés folytán me-
rültek fel. (P.o. póvárfelvétel stb.)

Ezen törvényes rendelkezések kekegtelome-
ségezik, hogy amiként a keresk. törv. 349§-a
az értelmében az az a kello minőségnek meg-
nem felel, a vevőt feljogosítja arra, hogy az
eladótól a szerződésjegyből reá hatuló
kár megtérítését a 6 hónapi elévülési ha-
táridőn belül, peres úton követelhesse,

akként a vevő 6 havi elévülési idő" az
esetben is megilleti; ha kárterítési igények
a keresk. törv. 353.§-a szerinti az árú kiszol-
gáltatásával való késlekedésre alapítja.

Magának a vitás jogigénynél a fenn-
tartásat is megállapítását itt is haladék
nélkül is pedig az utólagos kárterítési ha-
taridő engedélyezése mellett kell ugyan esz-
közölni, de kétségtelen, hogy a törvény által
megszabott praesudicialis jogesetkormányok
eszközlése (vagyis az effectiv kár is illetve
az árkülönbségeti jövedel hiteles megállapi-
tása) után, magát a keresetet nem kell
rögtön beadni, hanem elegendő ha azon
napról számított 6 hónap alatt nyújtatik be,
amikor a kéredelemben maradó pladónak a
megvett árut kiszolgáltatni kellett volna.

Ambar a 348.§. az esetre, ha az
árú a kellő minőségnek meg nem felel,
a vevőnek látszólag csak azon jogot adja
meg, hogy az ügylettől elállhasson, vagy a

vetelar aranylagos beszállítását követelhesse,
kétségtelen, hogy az egyáltalán nem convenient
árú helyett az eladó rísicójára más kellemé-
nyesebb árú vehet. Ez tűnik ki a 348.§ azon
további rendelkezéséből, mely szerint az ügylet-
től elálló vevő egyúttal kárának megterítésé-
re is követhető, ezen értelmű helyesége a
kereset. törvény 353.§-ára tekintettel is igaz-
gólható, mert az absolute nem szerződésperi-
arunak szállítása esetén a vásárolt árú
nem szállítottának tekintethető és az utólagos
teljesítési határidő elteltével mástól az eredeti
eladó számlájára és rísicójára beszeresethető.
Mint hogy tehát a jelen esetben is a 353.§-ban
szövegeztett kárterítési jog érvényesítésétől van
szó, világos, hogy a kereset benyújtására
szolgálati véghatáridő igénykor is 6 hó. elég
sem szenved kétséget, hogy a 348.§-ban
említett ügylettől elállás és esetleg a ve-
telár beszállítására irányított jogigények
is a 349.§-ban fixirozott 6 hó. elévülési

ido' alá esnek. Ami pedig az eladónak a
kéredelmes vevővel szembeni kárterítési jogát
illeti, az is a 6 havi elévülési idő' alá sorlan-
do.

A kereskedelmi törvény 351§-a ugyan-
is úgy rendelkezik, hogy, oly esetben, midőn a
vevő az árú átvetésében kéredelem terheli,
az eladónak jogában áll az árut a vevő
vesztélyére és költségére valamely közzaktár-
ba, vagy magánstomágyánál letenni, vagy a
347.§- értelmében eladni, s egyúttal a kére-
delemből eredő kár megtérítését követelni.

A megtörtént letétel, vagy eladással a
vevő különbeni kárterítési kötelezettség
mellett, azonnal értesítendő."

A keresk. törv. 352.§-a szerint pedig:
"ha a vevő a vételár megfizetésével kéri
és az árú még átadva nem lett, az eladó
tetszése szerint, vagy a szerződés feljósítását
s a kéredelemből eredő kár megtérítését
követelheti, vagy az árut a keresk. törv.

347. §-ában foglalt határozatok megtartása mellett a vevő rovására eladhatja s egyben a kár megterítését is igényelheti, vagy végre a szerződéstől egyszerűen elállhat, mintha az meg sem kötöttét volna."

Értegetelen, miszerint az eladónak a 351, valamint a 352. §-okban érintett ama joga, hogy a vevő által megvett, de ki nem váltott árut ennek rovására eladhatja, ugyanazon jogszerekeknek utján eled fel, mint a vevőnek az éven nem, vagy nem szerződészerűleg feljebbi eladó irántában támasztott jogigénye. A különbség csupán annyi, hogy míg a kárterítést igénylő vevő azt tartozik igazolni, hogy az árú a kifőtött minőségnek nem felel meg, addig az eladó, ki kárterítési követelést támaszt, ennek ellenkezőjét, vagyis azt tartozik bizonyítani, hogy a "kello" minőségű árut bocsátott a vevő rendelkezésére.

E Nagának a károssegnek a meg

állapítása is ugyanazon processus mellett történik, amennyiben a kar-mennyező effectív megállapítása vegett itt is szükséges a fenn-akadt vételi ügyletnek egy más, harmadik személlyel való lebonyolítása, aminek itt is hiteles személy közbejöttével körtendő nyilvános árverésen kell történni.

Egyébként véve tehát ugyanazon jogokról és kötelezetégekről lévén szó, ugyanazon az elvüeni határidőkről is így kétségtelen, hogy az eladónak a kárterítési jogja szintén a "6 havi elvüeni idő" alá esik.

A kereskedelmi törvény a határozottan kijelölt határidőben teljesítendő szállítási ügyletek körül keletkező kárterítési igények érvényesítéséről szólóan ezekre vonatkozólag nevezetes előírásokat állapít meg. A 355§ rendelkezéseinek képest ugyanis, aki a szerződés teljesítéséhez ragaszkodni kíván, arról a másik felel

azonnal pertenteni tartozik stb." A 356. §. pedig elrendeli, hogy a szállítási ügylet a kéredelemben maradt eladó, vagy vevővel szemben /mora accipiendi/ a kéredelemben maradt felrovására csak úgy bonyolítható le más harmadik személlyel, ha az ügylet-lebonyolítás a fix szállítási határmag feltételével azonnal történik és erről az ellenfél nyomban értesítetik.

A keresk. törv. az adás-vételi és szállítási ügyletekből származó, eddig felvont igényeknél nagyobb elévülési időt és illebezésvét rendel a fuvarozási, szállítmányozási és kárbiztosítási ügyletekből származtatott jogokra nézve; egyéniül a kereskedőségi jog elenyészt.

Megjegyzendő, hogy a hátrétegi iránt károsított jogok fenntartása és azok műbalete, a szerződésrészegés, illetve a károsító jogszelékmeny beállta után a jelen esetekben is haladék nélkül constatálандok.

mert különben az illető fuvaros, szállít-
mányozó és birtontani vállalkozó kötelezett-
sége, illetve felelőssége (a roszhiszeműség
esetén kivéve) meg nem állapítható.

Ami különösen a fuvaros ellen
a fuvarozott áruban történt romlás, vagy
annak súlyos, vagy mennyiségében mutat-
kozó megfogathatóság, ugyisintén a fuvarido-
be nem tartása, folytatás keletkezett kár
megterítése iránti kereseti jogot illeti;
ez csak úgy keletkezik, illetve érvényesíthető,
ha előzőleg a szükséges praesudicialis ese-
bekrvenyek teljesítettek. A keresk. törv. 399.
a ugyanis azt rendel, hogy „az árú elvesztése,
vagy megsérülése miatti kárterítés esetében
az árúnak strükséghez képest szakértők
által megállapított reudes kereskedelmi,
ilyennek nem léteben pedig közönséges ér-
teke vetetik alapul.

Hogy a kár és annak mennyisége
hiteles módon megállapítható és ekként

mint karteritési követelés per útján is elővenye-
síthető, illetve isenyelhető legyen, szükséges, hogy
a kár mibenléte és terjedelme haladék nélkül
maradjon az árú átvételkor, vagy tárgyat képerze
és az árú tényleges átvétele után a kár miben-
léte és nagysága haladék nélkül hiteles
módon (bírói szakértői stempel stb.) megállapí-
tást nyerjen. A keresk. törvény uo. jánis nem-
csak a kár megállapításának a módját, ha-
nem annak helyét és idejét is kötelezőleg
állapítja meg, amikor azt mondja, hogy „az
árú elővezése esetén azon rendszer keretkedelmi
szabványok nem léteiben pedig azon közönséges
értéket tartozik a fuvarozó megfizetni,
mellyel a hasonló fajta és minőségű árú a
rendeltetés helyén birt akkor, amikor a
kiszolgáltatásnak történnie kellett volna.”

Ha az árú-állítvány csak részben
vezett el, úgy a még meglevő rész minősége
és mibenléte - az ár megállapíthatása
vegyett-lehetőleg az átvétel után halad-

nélkül bírói szakértők által megállapítan-
do. Ugyanezek óvás emelendő és a kár miha-
léte és nagysága az árú átvétele után ha-
ladék nélkül hiteles módon állapítandó
meg az esetben is, ha a kárterítés az árú
megsemmülésé miatt támaszthatik. Addig is,
míg a bizonyíték beszereshetővé válik, itt is,
éppúgy, mint az adásvételi ügyletelnél, gya-
korlati szempontok szükségessé teszik a vita-
súlyját képező árúnak rendelkezés alá bo-
csátását. Ezen óvintézkedések nélkül a
szükségelt bizonyítékok előállítására nehezen
képzeltető el. A keresk. törv. H. 105-a emellett
azon megsemmült, rendelkezést tartalmazza,
miserint az árú átvételével és a fuvardíj
kifizetésével a fuvarozóval szemben min-
den igény megszűnik. Hivetelt csakis az
olyan hiány, vagy sérülés képez, mely a
biztosítástulajdonosok külsőleg felismerhető,
nem volt: A hiányt, árubani fogyathozas
hiány, illetve sérülés miatt azonban rögzít

annak felfedezése után próba emelendő és a kár mibenléte és nagysága hitelesen megállapítandó.

Ami a fuvarozott áruban - a fuvarozás ideje alatt - történt sérülések folytán előállott kár megállapítását illeti, a keresk. törvény 399.§-a szerint így esetben azon különbséget kerítendő meg, mely a megsérült árú piaci árán és azon rendszeres kereskedelmi árak között létezik, mellyel az a sérelem nélkül a kiszolgáltatás helyén bírt volna. Hogy pedig hitelesen meg tudhassunk mi képezi a megsérült árú piaci árát, a sérelem miatt hiányzott árú hitelesen és pedig ugyanazon módokon mellőtt nyilvántartás árverési útján /szénde/ pénzre, mint az az adás-vételi ügyleteknél, p. o. a megsérült árú megtagadott átvétele esetén támaszkodandó kárterítési eseteknél látjuk.

Előjegyzendő, miszerint a fuvarozó nem felelős a fuvarozott áruban mutatkozó

serületek és hiánylatokért, ha a korb az aru természetes minősége, különösen belső megromlás, beszáradás, gyors elcsurgás, vagy a beszőnyöklésnek kívülről fel nem ismerhető hiánya okozta. Pragaságokért, pénzek, vagy értékpapírokért a fuvarozó csak akkor felelős, ha a tárgyak ezen minősége, vagy értéke neki tulajdonképpen lett. Főmivelendő még, miszerint a valóságos káron kívül /damnum emergens/ az elmaradt haszon /lucrum cessans/ csak úgy követelhető a fuvaroson, ha őt, illetve alkalmasságát a károkozás körül vétkes gondatlanság, vagy gonosz szándék terheli.

A szállítmányozó, amennyiben ő fuvarozó vállalkozóként jelentkezik, szintén ugyan azon szabályok alá esik, mint a fuvarozó. A szállítmányozó, mint ilyen ellen indítandó kárterítés; keresetek plébilen /i.e./ ideje a szállítmányozás végétől átadott áruk feljött, vagy részbeni elvesztése esetén azon nappal kezdődik, amelyen az aru kiszolgáltatásának

történni kellett volna; az arunak plészetten,
vagy sérült állapotban való kiszolgáltatása miatt
emelt kárigény pedig az áru tényleges kiszolgálta-
sának napjával veszi kezdetét.

Mindezek esetében köteles azonban a ka-
rosult fel az ezen tényekről szóló tudósítást
haladéktól nélkül, - de legkésőbb egy év alatt
a szállítmányozóhoz küldeni, mert ellenkező
esetben kártérítési igénye elvül. / Híveve a
szállítmányozó által felkötött csalis, vagy
síkkasztás esetek.

Ami pedig specialiter a vasúti
fuvarozást illeti, itt egyes szigorított el-
terésekkel találkozunk; így az eltérési
úti podgyasztás miatt keresni jog csak úgy le-
tehetik, ha a podgyasztás a szabályszerinti
kiszolgáltatástól származott és a vasúti vállalat
által szabadon meghatározható / de legalább
3 napban fivirozando / határidő alatt recla-
máltatott. Emellett, a vasút azt is kiköt-
heti, hogy az igény - az áru átvételével

a fuvardíj befizetésével - oly hiány, vagy
megsemmisülés miatt is, mely az átvételkor azon-
nal felismerhető nem volt, elenyészik, ha
az a kiszolgáltatástól számítando bizonyos,
de legalább 4 hetben meggyabando' határidő'
ulatti bejelentve nem lett. /426.5/ — —

És keresk. törv. 468.5-a
a biztosítási ügyetek tekintetében elrendeli,
miszerint a biztosítási ügyetek irvinekhez
írásbeli szerződés szükséges. De az írásbeli
szerződéssel egyenlően tekintetik a biztosító
által kiállított kötvény, vagy pedig az elfor-
radott ajánlatnak a biztosító könyveibe
történt bevezetése.

A bevezetés megtörténtnek
tekintetik, ha a biztosító a biztosítási ja-
jánlatot annak vételétől számított 48 óra-
alatt vissza nem utasítja. Ez utóbbi esetben
a biztosítási hatálya az ajánlat elküldésé-
vel, vagy átadását követő napon, déli 12 órákor
veszti kezdetét, feltéve, hogy a biztosítás

igénybe" ügyfél a biztosítási díj megfizetésére
vonnathatólag kötelezettségének eleget tett. /473.s./

A biztosítási jogügyleteknel' szinten rövid
jogfenntartási határidőkkel találkozunk.

A viszontbiztosítási ügyletekre nézve a kerak-
törv. 511.§-a akként rendelkezik, hogy "ha
az esemény, melynek alapján a viszontbiz-
tosított saját biztosítási kötelezettségének e-
leget tenni tartozik, bekövetkezett: arról a
viszontbiztosító - más megállapodás hiányában
3 nap alatt - pertenteni tartozik, mert különben
ennek kötelezettsége megszűnik." Ez a ren-
delkezés nyilván a viszontbiztosító vállalat
ellenőrzési jogának gyakorolhatóságát célozza.

A jogfenntartási és illelve jogigény
constatalási tekintetében itt is nagyon
rövid határidők szab a keresk. törv. 497.§-a,
mely a keresetfőzei jog elvesztésének
terhe mellett utasítja a biztosított
arú átvevőket, miszerint ő a fuvarozás
esélyei ellen biztosított arukban mu-
-25-

tatkozó - különleg azonnal fel nem ismer-
hető - sérüléseket és hiányokat, az aru
átvételétől számított 8 nap alatt a biztosító
intézetnek bejelenteni tartozik. Ha azon-
ban a szerelvény már az aru átvételkor
felismerhető volt: úgy a biztosító vállalja
csak az esetben felelős a netáni kárért,
ha a kijelölt átvevő a kárnak előzetes
megállapítása után fogadja el az arut.

Ezt látjuk tehát a Keresk. törv.-nek
az a rendelkezése is a biztosító intézet
ellenőrzési jogának előnyben részesítésé-
ről.

A kereskedelmi törvény 496.§-a szerint,
„ha a fuvarozás anélkül, hogy erre szük-
ség volna a közönséges módtól eltérőleg
történik,” valamint akkor is, ha a biz-
tosított az aru elküldéséből, vagy szállít-
mányozásából, szükség nélkül keletkezik:
a biztosító a keletkezés ideje alatt történt
kárt nem felelős.” Tehát ha a kereskedelm-

egy hónappal tovább tart, vagy ha a kijelölt átvonó az aru rendelkezési helyén az átvétellel késik: a biztosító minden további felelősség alul felszabadul.

A kereskedelmi törvény 481§-a szerint a biztosítónak joga van, a történet kárt, egyéb megállapodás hiányában szakértői szemle útján megállapítani. Ha azonban a biztosító ezen jogát a karbejelentéstől számított 15 nap alatt nem gyakorolja: biztosítottnak joga van a kárt a biztosító költéséig megállapítani, mikor is a kar mennyisége kifogás tárgyát többé nem képezheti.

Tiémelendő az a körülmény, hogy az életbiztosítási ügyleteknél a biztosítási összeg, - más megállapodás hiányában a fizetési feltétel bekövetkezténél igazolásától számított 8 nap alatt fizetendő, közönséges kárbiztosítással pedig 15 nap alatt.

Fontos jogi hiváltságban részesíti a keresk.
törvény a közraktári vállalatot, ama ren-
delkezése által, miszerint a közraktár az
"a megillető kéri zálog alapján - a lehető
előzetes felszólítása után - a mála letett
tárgyakat, hiteles személy közbenjárása
nélkeltt elárverezheti." Ha a határozott
időre letett árak a letéti idő elteltével
vagy a határozatlan időre letett tárgyak
a letételtől számított egy év alatt ki-
nem váltatnak, vagy ha a letett tár-
gyakat a letéti idő alatt romlás fenye-
geti." Ezenkor természetesen az is, hogy a
közraktári vállalat magát a befolyt
vételárból kielégítheti. Ami pedig a köz-
raktárihoz képest árakra adott kölcsön
alappán gyakorolható közönseges zálog-
jogok illeti a keresk. törv. 447.§-a a
hiteleszőnek az irányban is nevezetes
concessiót ad, amennyiben ha a zálog-
összeg a lejáratától számított 3 naphalatt

le nem fizették: a halogjejj birtokosa
jogontra van, a közraktárnál letett tárgya-
kat hiteles személy közbenjötte mellett nyilván-
osan elárverezni és magát a befolyt ve-
telárból, a közraktári díjak levonása után
fenmaradó összegből kielégíteni. — o —

A hatírat utján forgatható
értékpapírok u. m. a kereskedelmi utal-
vány, hajójegyek, rakjegyek, közraktári
jegyek stb. feltételes kötelezettjei ellenében
szűgy mint a váltónál az előzők ellen, a
kötelezettség nem teljesítése miatti óvás a
teljesítésre kitűzött napot követő második,
köznapig felveendő, mert különben a saját
előzői elleni keresetösségi joga elemeszt.

A közraktári jegyeknek különben különös
sajátsága az, hogy emel az előzők csak
akkor perelhetők, ha a letett árúklarár-
vereztetése az óvás-felvétel napjától
számított 30 nap alatt szorgalmazva lett
sők ilyenkor csak a befolyt vételár

mellett meg netalan mutatkozó hiány ere-
jéig perelhető. E helyen kell kiemelni még
a keresk. törvény ~~279~~ 298.§-ának azon ren-
delkezését, miszerint „a válto-törvénynek
a fizetés vesétti bemutatására, a fizetésre,
az óvásra, az előzők pertesítésére, a fizetési
vizsgálatokra, az elévülésre vonatkozó ha-
tározatai a kereskedelmi utalványokra is al-
kalmazásb nyerneek.” Így tehát a rendelkezés
szóla, vagy ettől eltérőként, kereskedők
által kibocsátott, vagy elfogadott utal-
ványok a kiállítás napjától számított 3
év alatt évülnek el.

A többi kereskedelmi pertékpapíron,
alapuló tőkekövetelésnek elévülési idejét
az 1881. évi XXXIII. t. c. 37. §-a általában 20
évben állapítja meg a lejárat napjától.

A szelvényeken alapuló követelés
6 év alatt, míg a közönseges kamat-
követelésnek 3 év alatt évülnek el a
lejárat napjától számítva. — o —

Feloszlott közhirészi társulatok, illetve azok tagjai ellenében a személyes kereseti jogok előmenetelének meghatározója, amennyiben a törvény specialis esetekben rövidebb határidőket nem szab - a társulat feloszlásának közzétételétől számított 5 év. De, ha a követelés a társas cég feloszlásának közzirre tételét utáni időben jár le, az előírt határidő a követelés lejártának napjával veszi kezdetét. A közpolgári törvény alá tartozó alkalmi egyesületek a solidariter kötött ügyleteik alapján valamint a keresk. törv. 16.§-a szerinti vett szigorú értelműre szerint a be nem jegyzett közhirészi társulatok tagjai is, tekintet nélkül a társulattól való kiválásra, fiz. vételár, munkabér, vagy más kikötött pénzübeli követelesért, akár pedig más ingóknak (p. o. arunknak) természetbeni kiadása stb. 32 évig (az esedékesség napjától) perelhető. Megjegyzendő még, miszerint a feloszlott társulatoknak netalan még meglevő fel nem osztott közri

csorvagyomány a cég hiteltelőségének keresési joga a hosszú (32 évi) elévülési idő" alatt is érvényesíthető".

A közkereseti társulatra vonatkozólag még egy rövid kereset-élevülési idő" szab meg a keresk. törv. 75.§. a, mely szerint ha a közkereseti társulat valamely tagja oly ügyletet köt, mely a társas-ügylet határhörébe tartozik, a közkereseti társulat többi tagjaival vannak jogontra az illeto" ügyletet a társulatának vindicalni és egyuttal a társas viszony felbontását kérni; ezen kereseti jog 3 hó alatt évül el.

A részvény társaságokra vonatkozólag fontos elévülési és jogfentartási határozatokkal találkozunk, melyek nemcsak az általános magánjogi, hanem a közjogi keresk. társulatok és cégek tekintetében fenálló hasonnemű rendszabályoktól is eltérnek. A fentebb már felsorolt felsorol-

hasban levo" tarsulatok, ugy szinten ezen
tarsulatok kilepett, vagy kizart tagjaival
szemben a rövid elvilesi határidők itt
egyigen más vezérelvek szerint vannak szá-
baly. A rövidebb elvilesi határidőknek
abszolút joghatálya ugyan a felzámolás alá
került r. t. -ok hitelezőinek nem mindegyi-
kere, hanem csak azokra terjed ki, akik
egyáltalán ismeretlenek. A felzámolás alá
került r. t. ellenébeni keresk. jogi kereset-
vilesi tehát csak is ezeket ért. Ely értelemben
veendő a keresk. törv. 202. §-ának az elvi-
leire vonatkozólag hozott következő rendel-
kezése : » Ely igazgatóság a felosztást a tár-
sasági hirdetőben felvetelére rendelt lapok-
ban, esetleg más rendelkezési hiányában
a hivatalos hirdetésben háromszor közzé teszi
a társasági hitelezőket követeléseiknek,
a harmadszori közzétételétől számított 6 ho-
alatt leendő" érvenyesítésére felhívni tartozik,
Elyon ismeretlen hitelező" tehát, aki ezen

határidő" eltelte előtt keresetet be nem nyújtás
követelését ezután többé nem érvényesítheti.

A részvevőtársaság ismert hitelezői
ennel sokkal nagyobb kiváltságban része-
sülnek. Ezek ugyanis a keresk. törv. 205.§
ának rendelkezése folytán követeléseikkel
egyáltalán nem is esnek a keresk. jog elé-
vülési határok-mányai alá, miután meg-
akhor is, ha személyenként és külön-külön,
vagy esetleg hirdetőben által hivatnak is
fel s ennek dacára követeléseiket a ki-
tűzött 6 hó alatt érvényesíteni elmulaszt-
tanák is: ezeket mindörökké csak annyi
joghatvány éri, hogy kinek-kinek a kö-
veteléséről illetékes törvényszéknél depo-
náltatik s mint birói letét kezeltek
és ezen stadiumában afflú a keresk. jogi
korlátolt elévülési idő a civiljogi elévü-
lési időben nyeri folytatásának és -ellen-
kező alapszabályaiti határok-mány hi-
ányában, - csakis a civil jogi törvén-

32 evi / elvilegi ido" teljes befolyta utan enye-
szik el vegkep az illeto "hiteleszo" koveteleni
joga. -

A keresk. törv. 154.§-a elrendeli; mi-
szerint a részvénytársulati alapítók a rész-
vény-alairás haridejétől számított 2 hó alatt
az alakuló közgyűlésre a részvényeseket
egybehívni tartoznak, ahol is ezek a nota-
lan felmerülő szabálytalanságok miatt
felelőségre vonhatók. - Ezek alapító tagok
az okozott kár megterítése miatt 3 hónapig
felelőségre vonhatók. /L. Csáthy: Keresk.
jog 94.§. / Ha a közgyűlés két hó alatt,
előzre nem hívatik, vagy ha az aláírás
siker nélkül maradt, az aláírók befizet-
ett pénzeiket levonás nélkül visszaki-
vetelhetik. A visszafizetési kötelezettsége
az alapítókat egyetemlegesen terheli.

A keresk. törv. 147.§-a pedig a részve-
nyeseket azzal a joggal ruházza fel,
hogy ők a törvény, vagy alapszabályellen

Közgyűlési határozatok megsemmisítését és kárterítést kérhetnek; amikor is az igazgatótagjai egyetemlegesen felelősek. Ez illető kérvények e jogot a szerelmes közgyűlési jegyzőkönyvnek, az illetékes törvényszékhez történt bejelentéstől számított 15 nap alatt veheti igénybe; kérveti joga ezért érvényesül.

A felosztott szövetkezések tagjai, valamint a szövetkezeteknek - fenállásuk ideje alatt - kilépett vagy kizárt tagjai ellenében a kérveti jog 1 év alatt érvényesül el. Megjegyzendő, hogy a szövetkezetből kivált tagok felelőssége csak a kiválasztás időpontjáig keletkezett társulati kötelezettségekre terjed ki, és így csak azon esetben, ha a kivált tag jogutóda ebbeli kötelezettségeinek meg nem felel.

Meg kell említenünk végre az 1884 évi XVI. t. c. -ről is, mely né-

milyen a keresk. törv. által szabályozott kiadó-
ügyletek kiegészítő része gyanánt is tekin-
thető. Ezen törvény a szerzőnek - szerzői
jogának bitorlata miatt - karakteritási kere-
setet ad, ha a jogbitorló ellen, a bitorlas
tudomására jutásától számított 3 hó alatt
föllel és keresetét 3 év alatt benyújtja.

Íme, láttuk tehát, hogy a karto-
ritási és egyéb vitái jogigények, - mint
a felek konszenzusa nélkül keletkezett
kötelmek, - és oly gyorsan elenyésznek,
amilyen gyorsan keletkeznek, ami terme-
szetes is, mert a viszonyok nappról napra
változván merer stabilitás a kereskedel-
mi életben helyt nem foghat. -

Debrecen 1923 évi E. T. november 24 éi

Lischer Rudolf Ferdinand

Mert nem volt a kereskedés és a kereskedés
céljainak, érdekeinek stb. ellen irányított
kényszerítés jogi dimenzióval??